
Ə R ƒ K

G A F Э K

Я Ё І Е

G V K

R F I E

GRAFIEK VAN BEELDHOEWERS

Een selectie uit de collectie Otte-Cavalcanti

Grafiek van beeldhouwers

In 1998 kopen Melchior Otte en Yara Cavalcanti Araujo een ets van de Spaanse kunstenaar Eduardo Chillida. Het is de eerste van vele aankopen van grafiek van beeldhouwers. In 27 jaar hebben de verzamelaars een veelzijdige collectie bijeengebracht die een opvallende zelfgekozen beperking kent: grafisch werk uitsluitend van beeldhouwers. Ze wijden hun vrije tijd bijna geheel aan het bezoeken van ateliers, galleries, kunsthandels en musea, op zoek naar aanvullingen op hun verzameling.

Kracht in de beperking

Ondanks, of misschien wel juist door louter grafisch werk van beeldhouwers te verzamelen, is de collectie Otte-Cavalcanti zeer rijk. Zo bestrijkt ze meer dan een eeuw: het oudste werk dateert uit 1913, het meest recente uit 2023. Naast het werk van klassieke beeldhouwers als Ossip Zadkine, Lynn Chadwick, Henry Moore en Auke de Vries bevat ze ook grafiek van meer experimenteel werkende kunstenaars als Jessica Stockholder en Krijn de Koning. Ook in de gebruikte technieken is er veelheid en verscheidenheid: van etsen, litho's en zeefdrukken, tot kunstenaarsboeken, bijzondere uitgaven en af en toe een sculptuur. Telkens draait het om de vraag hoe beeldhouwers hun ruimtelijk denken over vorm, verhouding, ruimte, plek en leegte, op het platte vlak visualiseren.

Parallele collecties

De collectie Otte-Cavalcanti kent een mooie parallel in de verzameling tekeningen van beeldhouwers in het Kröller-Müller Museum. Zowel oud-directeur Bram Hammacher als zijn opvolger Rudi Oxenaar beschouwen deze werken op papier als een autonoom genre, een zelfstandige discipline waarin de kunstenaar vorm

geeft aan zijn ideeën. Zo ook de bladen grafiek en de kunstenaarsboeken van beeldhouwers die Melchior Otte en Yara Cavalcanti Araujo verzamelen. Van vele kunstenaars in hun collectie bezit het Kröller-Müller Museum sculpturen, zoals bijvoorbeeld *Homme et femme* (1963) van Eugène Dodeigne in de beeldentuin, *Cavallo e cavalieri* (1951-1955) van Marino Marini in de beeldenzaal of *K-Piece* (1972) van Mark Di Suvero die in het entreegebied van het museum staat.

Binnen de rijke wereld van grafiek zijn er in grote lijnen vijf technieken te onderscheiden die elk ongeveer weer in twee groepen uiteenvallen: bij diepdruk, hoogdruk en vlakdruk wordt onder hoge druk (drukkers) inkt op een drager overgebracht; bij doordruk en de, relatief nieuwe, digitale druktechniek is dat vaak niet nodig.

Oplage

Voor al deze druktechnieken geldt dat er meerdere afdrucken gemaakt kunnen worden van één voorstelling. Elke afdruk is meestal voorzien van een oplagenummer. Zo houdt oplagenummer 2/20 in dat het de tweede afdruk is van een oplage van twintig afdrucken. Door de afdrucken te signeren bevestigt de kunstenaar de echtheid ervan, en beschermt hij de oplage voor latere herdruk. Soms signeert de kunstenaar een gereserveerd aantal afdrucken met de afkorting E.A. (épreuve d'artiste) of AP (artist proof). Deze 'proeven van de kunstenaar' zijn meestal identiek aan de reguliere oplage, maar worden vaak als waardevoller beschouwd vanwege hun beperkte hoeveelheid.

Druktechnieken

Bij hoogdruk, zoals de houtsnede *Untitled* (2003) van Joel Shapiro, ligt de drukinkt op verhoogde delen van de drukvorm. De uitsparingen zijn met een scherp voorwerp – in dit voorbeeld met een guts – uit de drukvorm gesneden, waardoor de voorstelling ontstaat. Bij diepdruk daarentegen wordt inkt in verdiept liggende delen van een drukplaat gewreven. Dat is goed te zien in *Cracked Earth* (1979) van Menashe Kadishman. Zijn etsplaat én de ingeïnkte delen creëren een duidelijk te onderscheiden reliëf in het papier.

Bij vlakdruk zoals lithografie wordt gebruik gemaakt van de afstotende werking van water (het onbedrukte deel) en vet (het met inkt bedrukte deel), zoals bij *Ohne Titel* (1970) van Fritz Wotruba. Ondanks dat ook hier de drukpers wordt gebruikt om de inkt op het papier over te brengen, zijn er vaak nauwelijks verdiept liggende delen, zogenaamde ‘moeten’, te onderscheiden in het papier. Ook het blad van *Hommage à Picasso* (1974) van Louise Nevelson is geheel vlak doordat de inkt voor de zeefdruk, een vorm van doordruktechniek, door een fijn gaas op de drager is geperst. Voor de pigmentdruk *Choices* (2019) van Jessica Stockholder, tenslotte, is vloeibare inkt op papier gesproeid.